

ORGANULU

LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu pre Gratiósa invoientia.

Sambata

Nr. LI.

20 Decemvre. 1847

VIENÁ. 2: 14 Dec. M. Sa C. R. Apostoli-
ca prein o Prè Inalta Resolutiune dein 2 Jun.
a. c. se indurá a aprobá infientiarea unei Stati-
ni V. Consulari in Jerusalim, si prein alta Prè
Inalta Resolutiune acestu Postu al' conferi Dlui
Jos. Piz zamano. (W. Z.)

Viena, 4: 16 Dec. In 4 ale trecutei (st. n.)
se alesera pre a. 1848 dupa statoriele Prescri-
pte Procuratorii a patru natiuni academice: D.
Clem. Seligmann pentru Austriac'a, D. Jo.
Schwetz pentru Slavic'a, D. Gust Wenzel
pentru Ungaric'a, si D. Aloisu Pro Raspi pen-
tru Italian'a. Acestia in 15 ale acelasi adun-
duse alesera de Rector magnificu pre D. Seb. Je-
null Dr. de derepturi etc., carele in 30 ale ac.
se si instala. Decanii aloru patru facultati pe a-
celasi anu se alesera in 2 si 7 ale c. D. Jo.
Scala, pentru fac. theol., D. G. Hanný pentru
cea jurid., D. Alex. Lerch pentru cea med., si
D. Fr. Ser. Raule pentru cea filosofica. D. nou
alesulu Rector cu cei patru Decani in 8 ale ac.
fara de facia la o liturgia solene in Baserec'a
Metropolitana a S. Stefanu. (W. Z.)

—In Gazet'a de Cracovia dein 3 dec. st.
n. se publica dein partea Comisariului de Curte
Com. Maur. Deym, Dereptulu Stataru cu datu-
lu 2 dec. pentru Cracovia si tinentulu ei asu-
pr'a vetematoriulu Maiestatei imperatesci. Acestu
decretu va incepe asi avé puterea dupa 14 zile
de la publicarea prein acea Gazeta

—Gazet'a Vienese (Wiener Zeitung) dede
afora Numerulu de proba pentru forma si eco-
nomia ei pre anulu venitoriu, care e si mai
buna si mai frumoasa. Ea se imparte in 2 par-
ti: oficiale si ne oficiale, si subtu line'a de
diósu un Feuilleton. Prennumeraea se inchi-
de cu capetulu lui jan. a. ven. si de aci incolo
nu se mai poté avé de catu platinu pre totu
numerulu 30 xr. c. m. ce ar' sul la 183 f. c. m.
pre anu.

TRIEST, 12 dec. st. n. M. Sa Imperatulu
Rusiei lasá ase publica un Ucas dein 11 oct. pre-
in carele negotiale ce trecu prein marginile Au-
striei in Rusia dela 1 dec. se supunu la o mai
mica vama cá pan'aci. Pretiurile sunt totu ace-
lea care le si pentru Prusia.

POSITIONU. Ilustritatea Sa B. Ladislau
Barkóczy de Szala Episcopulu r. cath. dein
Alba Regale in 1: 13 dec. mori in urmarea lovirei
de guta.

Positionu. 11 dec. st. n. In Siedenti'a Ma-
gnatiloru XIII dupa desbateri de siesa zile se ac-
ceptá Adres'a precum se modifica prein Exc. Sa
Paharniculu prim. St. Szerencsy, carele proieca-

tá, ca se se lase afora memorarea gravatimeloru
catu e pentru art. de leg 10 dein a. 1790, causele
dein Croatia si dregatori'a administratoriloru. U-
nele ca aceste potenduse insirá intr'o representatiune
particulare. Nu partenesce neci cererea, ca se se tie-
na dieta in totu anulu. Si in sensulu acest'a se si au-
tentica Adres'a in Siedenti'a dein 1: 13 dec. Dupa ace-
ea Inalti'a Sa Palatinulu spre anuniarea, catu e pen-
tru mai liber'a miscare a gazeteloru descoperi,
cum cá dein partesi va da mana deaju-
toriu in obiectulu acest'a. Spre anuniarea
ce suna despre infientiarea Gazeteloru dietali mai
liberali se statorí a se respunde, cum cá si Ma-
gnatii dorescu largirea marginiloru tipariului, in-
se articululu de lege comunecatu in acestu ob-
iectu inainte de inchiarea dietei defacie abia po-
tenduse infientiá, Magnatii prein energios'a, zelo-
sa lucrare a SS-loru aretata si pan'acum se sen-
tu a avé dreptu de a sperá, cá obiectulu acest'a
in venitoriu se va deslegá cu mai multu succesu.
Er' anuniarile sunatorie despre ne chiamarea la
dieta a Comit. Rhédey, nutrementulu militarescu
si eternizarea memoriei fostulu Palatinu, se ac-
ceptara cu o anima.

In Siedentiele cerc. tiente in 10, 11, 13 si
14 dec. st. n. cursera desbaterile asupra art. de
lege a impamentenirei. Acést'a ar' fi se aiba pa-
tru conditiuni neiertate, adeca 1) etate deplina;
2) asediare si statoria locuire in la-intru; 3) de-
punerea juramentulu cetatianescu in limb'a un-
garesca; 4) impamentenitulu se nu fia supusulu
puterei dein afora. Carele va implini aste patru
conditiuni, pre acel'a legislatiunea ori si candu
lu-pote impamenteni. — Potu impamenteni si
jurisdictiunile, ci spre acést'a afora de cele pa-
tru conditiuni se mai cere, ca impamentenindalu
10 ani, séu, deca prein fabricre si mai mari ofi-
cine industriali si asediamente in publi-
cu folositorie a facutu statulu sierbitiuri emi-
nenti, 5 ani ne contenitu se fia petrecutu in patria.
Strainii impamenteniti prein ori care deintre aste
doue cali ar' fi se aiba intru tote asemenea dreptu,
dregatori'a si capacitate cu cei lalti locuitori
de aceeaasi clase dein patria, luandu a
fora, cumcá a) fora iertarea legei particulari nu
se potu alege si denumi de membrii legislatiunei;
b) posesiune de pamentu si-pote castigá numai
otulu nascutu in patria, séu prunculu nascutu
macar' in tiera straina al patriotulu; — firece
despre colonizare despunendu lege particular e, si
fabricantiloru remanendule iertatu asi castigá a-
tatu pamentu, catu e de lipse spre radicarea fa-
bricei; c) acesti straini impamenteniti drepturile,
care in patria sunt legate de anumite clase, p. e.

drepturi nobilitari numai atunci voru avé, deca cu acelesi se voru darui de legislatiune, séu dupre impamentenirea loru de Maiestatea Sa. — Despre ungerii ciangâi se va compune § nou distinctu, intru al carui intielesu acestia de voru sci ungresce se voru poté impamenteni fora tote cele lalte conditiuni. Se templara si alte proiecte, p. e. ca o conditiune a impamentenirei se fia cunoscerca limbei ungresci, ca impamentenindulu se se tiena de un'a dein relegiunile recepte, ci celu antaiu proiectu se lapedà cu 32 in contra a 17 voturi, ér' al doile cu 26 in contra a 24. Totu de odata remasera in minoritate si proiectele, ca strainului impamentenitu se nu pota dá neci Diet'a capacitate de legeadicatoriu; ca favorirea de 5 ani data fabricantiloru se se dé si altoru industriali; si cum cà restempulu ce se cere dela fabricanti va se se scarésca depre cincii ani.

In 2: 14 dec. anunciarile asiediate de Magnati dupa ce se autenticara, retransmitenduselà SS-turi, aici se cetira.

In Siedenti'a cerc. tienuta in 3: 15 dec. se suatnira asupra respunsului tramisu de catra Magnati in obiectulu Adresei. L. Kossuth proiectà lapedarea Adresei si enuncià, cum cà de orace prein Magnatii cari nu sciura apretiniu loialitatea si crutiarea SS-loru, se vede pre sine strimtoritu spre campulu gravaminiloru, cu ocaziunea mai de aproape si va face proiectele catu e pentru gravaminele varie. Partea conservativa se puse contra lapedarei Adresei si ceru votizarea asupra intrebàrei: Au voiescu SS. atiené form'a de pan' acum a Adresei séu ba? Desput'a ne inchiatu se continuà si in Siedenti'a dein 5: 17 dec. Ci dupa mai multe despute pro si contra invinse deputatulu Pestei.

M. UIORA, Primariulu Maiestru al ponderiloru la salin'a regia D. Petru Corneli repausà in Domnulu.

A N G L I A.

LONDON, 8 dec. st. n. In Camar'a Comuniloru dein 7 dec. propuse F. O'connor motiuneasi despre desfacerea uniunei legislative intre Anglia si Irlandia, ci combatuta de ministrulu celoru dein la-intru Sir G. Grey dupa o mai lunga desbatere se lapedà la o parte cu 255 voturi asupr'a a 15. — In 8 totu acolo, D. Ansey, un altu membru irlandicu, propuse cetirea a dou'a a unui bilu destinatu a sterge unele pedepse ce au mai remasu pre Catolici. Care macar' combatutu de sir R. Inglis si alti fautori a baserecei anglicane, ci aparatu de acelasi ministru, de Lord Arundel, Hume si alții, fù suferitu a se lege a doua ora cu 168, asupr'a a 136 membre. Ministrulu numai si-a reserbatu unele asupr'a adunariloru relegiose, si bilulu va se se scimbe intr'acestu punctu in comisiune.

London, 10 dec. In Camar'a Comuniloru in ser'a trecuta, se ceti a douaora bilulu coactivu spre asuprirea ucideriloru si altoru foralegi in Irlandia, ori catu o partida mica irlandica se opuse, cu 226 asupr'a a 19 voturi. J. O'connell dechiarà inse, cà elu cu tota maioritata acést'a va combate bilulu dein punctu in punctu in adunarea Comisiunale.

London, 11 dec. In Camar'a Comuniloru ministrulu Lord Palmerston, la o intrebatiune puse de Sir R. Inglis asupr'a Lordului Com. Minto, carele acum de multu tempu cerceta

Curtile Italiei, respunde: Cum cà Lordulu nu e asiediatu in neci o stare oficioasa in Roma, sicà dereptu aceea, fam'a despre suscrierea unui actu despre inceperea impromuteloru relatiuni diplomatece intre Anglia si Scaunulu Romei e neintemeiata. Pentru care pan' ce nu se va face o noua lege de acestu obiectu in Parlamentu, acca vechia, ce contenesce tota comunecatiunea cu Roma, totu va remané in poteresi.

E L V E T I A.

BERN 10 dec. Diet'a elvetica dein 8 dec. concludu cu 12½ voturi, cum cà la not'a impartasita dein partea poteriloru voru se respunda, cà nu voru se accepteze. — Delegatulu Angliei, Sir Stratford Canning, sosi in 9 dec. in Bern, si avù conferentia cu Presidentele Confederatiunei D. Ochsenbein de spre starile de acuma politico. Deodata incredentià, cum cà, de ora ce stareade acum cu totulu s'a scimbatu, nu va se dé in la-intru not'a colectiva dein partea reginei sale, precum acést'a marturisi si insusi presidente in sied. dietale de astadi. — Dupa inscientiari secrete Jesuitii scosi dein Friburg preste scurtu voru se dechida un institutu intru o mosia de campu aproape de Geneva ci pre teritoriulu Sabaudiei, ce eilu comparara ainte de doi ani. De al'inentrea frumosulu pensionatu in Friburg nu erà proprietatea Jesuiteloru, ci a unei societati pre actii compuse de unii avuti Friburgiani. Damnulu ce a suferitu acestu pensionatu candu cu intrarea trupeloru republicane se dice a fi forte mare, alesu o biblioteca musicale si pre multe de totu bune instrumente se dicu asefi rainatu.

— Scirile mai noue aducu, cumca Legatii celoru patru poteri acum s'au dusu la Neuenburg (Neuchâtel) la conferentia. — Gazetele elvetice publica acum list'a oficiale acadiutiloru si vulneratiloru dein oatea republicei, carii dau sum'a de 222 vulnerati si 48 de morti.

F R A N C I A.

O rumore despre mortea lui Ludovicu-Filipu fù asia de mare in Berlin in 8 dec., catu mai toti ministrii straini tramisera la celu francescu spre inscientiare, si catuacést'a spre a o dementi trebui ser'a ase aratà in teatru, ci regele se porta ince totu bene.

— Deluzy, departe de a se fi dusu dein Paris, ea inca pretende a cei 3000 fr. legati ei in testamentulu ducelui de Praslin cà rata pre vietia, si alte obiecte atunci sequestrate. — Ucidatori'a de parenti Hortensia Lahousse, incepù asi veni in sentiurile omenesci, si ajungundu in prinsori'a centrale dein Loos cadu mai in desperare vediendusi locul, unde va se isestinga florea tenertieloru. Ci tardiu. — Donna'a Mortier acum incepù procesu asupr'a barbatuseu, ci dein actele aceluia in urma se pare ase aretá, cum ca dupa tota scandal'a intempleriei dein 7 nov., Comitele n'a fostu neci o data smentitu la crieri, si cà scirile jurnalulu francescu nu au fostu de totu exacte.

G E R M A N I A.

MÜNCHEN, 4: 16 Dec. Regele Bavariei dede subtu acestu datu un edictu, prein carele se sterge censur'a in lucrurile dein la-intru, remanendu ea numai pentru politic'a dein afora, pentru articlii prein carii se ar' vetemà vre o lege penale, si onorea personeloru. Impresiunea ce va

fi facundu acesta publicatiune, ne o voru spune postiele venitorie.

I T A L I A.

DIFERENTIELE, ce se nascusera intre marele duce al Toscaniei, si principele de Modena, dein cantarea provinciei Fivizzano, se impacara. Gazet'a Vienese publica dela amendoi acesti principi acte, dein 2 si 4 dec. a. c. prein care celu de antain resémna acea provincia, ér' cel'altu o recepe ascurandu pre locuitori, cà cele template voru fi uitate.

S P A N I A.

SCRILE despre aflarea Isabellei in stari beneventate, se adevéri de neintemeiata.—Gazetele scriu de un omoru crancenu ce s'a templatu chiaru in palatiulu regiu. O tenera féta prea frumosa in servitiu la confesariulu reginei se aflá in 5: 15 nov. demanetia cu gutulu taiatu de omana necunoscuta, ce dupa semne nu s'a templatu fora lupta. Ucidatoriuu mainte de a fugi, - si spelá manule intru un ravariu, si inchise usi'a dupa sine. Cine se fia acel'a, se pierdu omenii in conjecturi.

CREDENTIA SI RITULU,

séu cadentiele baserecesci cautandu spre baserec'a apusana si resariténa. *)

Mainainte de trei ani desbatenduse intre protestantii dein Ungaria ide'a de a se intruni ambe sectele protestanti, calviniani adeca si luterani; secernura tote argumentele practice si imaginarie, cum s'ar' poté acele done confesiuni intre sine, séu si cu Catholicismulu, se se unésca? Descusiunea cestui obiectu dede impulsu Redactiunei foiei „Pesti Hirlap“ nro 57, a. 1843 de a reflectá, cà perfecta uniune nu se pote infientiá intre protestantii calviniani si luterani dein Ungaria, fiendu diferentie cu articuli confesiunali, precum nece intre baserec'a resariténa greco-unita cu apusan'a rom. catolica perfecta uniune nu se pote dice a fire; cà ci aceea, a fora de cativa articuli ai credentiei, numai in cunoscerca primatulu papei se radecinéza, dar' contopire deplénita nece pana astadi nu s'a facutu. La asta parere retacita, nascuta dein nescientia a despartí ritulu de esenti'a credentiei, séu a relegiunei, un famosu teologu catolicu de rit. lat luá indemnu de a desfasiurá temeulu si marginile intre care se razima strins'a corelatiune, séu puseitiunea baserecei greco-unite catra rom. catolica, dein puntulu istorico-teologicu. Nu va fi fora interesu pentru cei ce sciu numai romanesc a estrage unele, dein acestu articlu in totu cuprinsulu adeveratulu clasicu.

„Tristu ar' fi, dicerenunitulu auctoriu, candu s'ar' adevéri, ce se presupune aci, (adeca candu baserec'a rom. catolica, arcentá la contopirea ritulu grecescu in celu latinu), ce nu stá; ci de aceea numai avemu a ne intristá, cà ci se presupune un asemene ce in patri'a nostra. Au na ar' fi de totu periculosu, se prínda radecina si la noi acea doctina intorsa (pre carea o marturisescu apostolii desbinárei stricatorie in Rusia), cum cà diferirea in tienerea ceremonieloru baserecesci presupune séu conditiuneza distingere si cu credentia séu cu relegiune, ér' dein contra cum cà a tiené totu acele ceremonie, séu asemene rituri insemneza a fi totu de o credentia, séu relegiune. Ast' forma se ametíra multi (in Rusia) a credere,

cum 'cà intre baserec'a apusana rom. catolica, si intre resariténa greco-unita cautandu la inchiaturele credentiei, atatu de mare e despartirea, catu neci candu se voru poté uní de plenu.

Inse cum cà diferirea intre catolici de ritulu latinu si grecu numai chiaru in ceremonie séu datene dein a fora stá, ér' nu si in esenti'a relegiunei, séu a credentiei, se intielege dein ins'a numire; pentru cà catolicii baserecei apusane se numescu pre sine catolici de ritulu latinu in corelatiune catra catolicii uniti, ér' nu catolici de relegiunea latina, precum nece catolicii baserecei resaritene unite, in corelatiune catra baserec'a apusana catolica, nu se numescu catolici de relegiunea grecesca, ci catolici de ritulu grecu s. c. l.

Dupa pretramiterea cestoru reflexiuni, adauge autoriulu, cum cà baserec'a rom. catolica reclama mai vertosu asupra strimbei pareri, precum si asupra prepusulu, pentru care multi cautandu la unirea baserecei greco-catolice cu rom. catolica, o judeca ne dereptu, ca cum contopirea cestoru done basereci intr'una, nece cum ar' fi deplénita. Au baserec'a rom. apusana ascépta si pretende, ca greco-resariten'a unita sesi stramute datenele sale strabune, ceremoniele si propri'a disciplina baserecesca? si acele se le prefaca cu a le baserecei apusane? La o asemene stramutare baserec'a romana nece candu n'a centatu. Precum ori care (de cum va nu ar' cunosce decretule lui Benedictu XIV, si ale antecesoriulu lui) se pote convinge dein dechiaratiunea lui Gregoriu XVI, in epistol'a tramisa catra Michaile Lewicki greco-unitulu Metropolitu al Lembergulu, unde apriatu scrie cà: cu ne dreptulu graiescu asupra baserecei romane aceea, cari nu se sfiescu a marturisi, cum cà ea ne incetandu s'ar' fi nevoitu precum pre alti credentiosi resariteni, asia si pre Ruteni suposi celui Metropolitu, ai desbracă de propriele datene baserecesci, séu ceremonie, si ai stremtori, ca se accepte ritulu latinu; „candu ore care basereca (sunt disele Papei) ar' fi doritu a face ceva stramutare intr'unulu, séu altru puntu, scaunulu patriarcescu dela Roma, numai atunci se invoia, candu erau temeuri ponderanti.“ (Va urmá.)

P R I N C I P I A

de limba si scriptura.

XXXVIII.

In **TATE**: adeveratate, desiértate, in duratate, intregatate, meseratate etc. precum: adeveratate, dela adevratu. **PS. LXX, 22:** *Ѳ БЛ҃ГЕ ДѢ ШЛОМА ДѢ ВЪРЪ ТА ТѢ ПѢ ДЪЗЪЛѢ.* **LXXXIV, 11:** *А ДѢ ВЪРЪ ТА ТѢ ДНН ПЪМЖНТЪ АЪ РЪЗЪРНТЪ.* **LXXXVII, 11:** *А ДѢ ВЪРЪ ТА ТѢ ПѢ ПѢ РЪЗЪРННЕ.* **LXXXVIII, 5:** *А ДѢ ВЪРЪ ТА ТѢ ПѢ ПѢ КСАРНКЪ ДѢ СЦЪ ХС:* **4:** *КЪ АРМЖ ПНЪЩРАТЕБА А ДѢ ВЪРЪ ТА ТѢ АЪН,* etc. **LI, Chr. fol. 25:** *А КАРЕН ДНРЕПТ ПДНРЕПТѢЖ КЪВЖНТЪЛА А ДѢ ВЪРЪ ТА ТѢ ЦЪЖН ПѢЛЕ.* **Bas. f. 16:** *КЪ АРМЖ ДѢ А ДѢ ВЪРЪ ТА ТѢ.* **Greg. f. 27:** *АЪМННѢЖЖ ШКЪН ПНЕМЛОУ НОНЕТРЕ ПНКЪНОЩНЦА А ДѢ ВЪРЪ ТА ТѢ ЦЪЖН ПѢЛЕ;*

desiértate, dela desiértatu. **PS. XXV, 4:** *НАМ ШЕЖЪТ КЪ АДЪНАРА ДѢ ШЕРЪТЪ ЦЪЖН, ШН КЪ КЪЛЪКЪТОРН КЪ ВОЮ ПТРА;*

induratate, dela induratu. **PS. XXXIX, 11:** *ПЪ ДАРЖ ДОАМНЕ НЪ ДЕНЪРТА ПДЪРЪТЪ ЦЪЖЛЕ ПѢЛЕ ДЕМНЕ.* **LI, Chr. f. 19:** *ПРН ПДЪРЪТЪ ЦЪЖЛЕ А СНАГЪР НЖКЪТЪЛА ПЪЗЪ ФЪЮ, КЪ КАРЛЕ,* **f. 30:** *ПРН ГХАРЪЛА ШННДЪРЪТЪ ЦЪЖЛЕ ШН.* **Bas. f. 5:** *ПЕНТРЪ ПДЪРЪТЪ ЦЪЖЛЕ А СНАГЪР НЖКЪТЪЛА ПЪЗЪ ФЪЮ;*

intregatate, dela intregatu. (**PrI**, dein **I. Jo. IV, 14.** *ШН ДРАГОСТА АЪН ПТѢ ГРАТЪ ЖАТЕ ПТЪРЪ НОН*) **LI, Greg. fol. 32.** *СЪН РЪНАКЪЖ ПРН АПЖ ШН ПРН ДЪХ. СЪЛЕ ДЪРЪТАКЪЖ ПТРЕГЪТАТЪ КРЕДНЦЪН.* **Alátura latin-**

*) Vedi Relig. si Educat. a. 1843 nro 14. 15. 16.

esculu integritate, cu rarele pre semenata, macar' ca al latiniloru e dela adject. integer, er' al' nostru dela verbulu uitatu: aintregá, lat. integrare, dela rare avemu si intregatiune, precum mai giosu;

meseretate, dela meseratu. BO, ex. XXV, 17: фъ ши скаднѣл месержтжцїен ден кѣрат лѣр, ibid. 19. ши аша дон хрѣвнми се фїе прѣжмѣе капетеле скаднѣлн месержтжцїен. CB, dum. 1. dupa ros. сѣржїа ши месержтатѣ сѣ нѣ ѡ пѣнем фїаннѣе. Dum. 12: сѣне сѣпнѣм кѣ вое месержтжцїен. Dum. 26: дѣрж фн месеретатѣ рѣѡгачѣ, кѣдѣсѣрѣ пѣтѣрѣѡр карїн сѣнт пр месержтатѣ рѣн а фн, etc. CF, dum. 4. dupa ros. чнне чѣре ачѣстѣ тоатѣ маннѣе, фѣгѣдѣлѣ дѣмнезѣ ачѣлѣ кѣм флѣме нѣба аѣѣ ннчн ѡ месеретатѣ (sic). Dum. 10. dupa anulu nou: мѣрг ѡамнїнїа ла бѣсѣрѣкж. кѣм аколѣ прѣрѣнѣ кѣ попа ши кѣ прѣт нѣрѣдѣл. сѣ факж рѣгжчнне ши чѣрѣн дѣрѣпт тоатѣ тїкѣлѣе. ши нѣвола месержтжцїен пѣтѣрѣѡрѣ. Dum. 12: фѣлмѣ ши месержтатѣ. PS, XXX, 10: сѣлѣнтѣл кѣ месержтатѣ вѣрѣтѣл мѣ. XLIII, 24: а чѣ фѣла тѣ ѡ прѣрѣ, оуцѣ месержтатѣ поарѣж. LXXXVII, 9: ѡкїн мїен сѣлѣнрѣ дѣмесержтатѣ. CVI, 10: прѣ карїн шѣдѣ прѣтѣлѣсѣк шнн оумѣрж дѣ моарѣе, фѣрѣкацїн пр месержтатѣ шнн хѣр. Verbulu ameserá inca 'ocure, macar' mai raru, si insemeza a face seracu, precum in Psaltirea de Jasi fol. 196, dein I imp. II, 7: дїл месерѣзж ши боуцѣжѣе.

XXXIX.

In TIUNE (ciune): amestecatiune, asemenatiune, asupritiune, cumenecatiune, curatitiune, — defaimatiune, denemicatiune, descumparatiune, — fericatiune, — impacatiune, imputatiune, imputitiune, inganatiune, intregatiune, — lasatiune, luminatiune, lunecatiune, — miratiune, — nespurcатиune, — orbitiune, — peritiune, pierdiatiune, plenitiune, putreditiune, — rusinatiune, — scinbatiune, semenatiune, setatiune, — unitiune, vendecatiune, etc. Lectorii nostri voru bene voi a ne iertá, cá infiráramu asia multe de in asta forma, mai vertosu dein scopu de a aretá, cá ea neci cum n'a fostu vechiloru nostri neplacuta, si dein rare ratiune noi amu fi in stare de a dá esemple pentru adúsele acum cea mai mare parte au uitate au parasite cuvente macar' si cu carulu, ci ne vrendu reu a traí cu bunetatea lectoriloru ne vomu restringe la cele mai rari au mai ínteresate.

Cumenecatiune, dela cumenecatú. LI, Chrys. fol. 20: драгостѣ лѣн дѣмнезѣл ши тѣтѣл, ши кѣмненѣжчюна сѣнтѣлѣн дѣ сѣ фїе кѣ тоцн кѣ вон. Basil. f. 22: ѣннчюна крѣдннцїей ши кѣмненѣжчюна. сѣнтѣлѣн дѣ чѣршннѣлѣе. . . f. 23: прѣ ерѣтѣе пѣкѣтелѣѡр пр дѣ дѣл сѣнт кѣмне (не) кѣчюне.

Denemicatiune, dela denemicatú. PS. LXXXIX, 5: денемнѣжчюннае лѡр анн фнѡр. Grecesce *εξιδενόμενα*, latinesce in vulgat'a: quae pro nihilo habentur; in Bibl. dela Bucur. понослѣрїае (!) A denemicá, dela de nemica, se pare afi semnatu a face ana socotí pre altulu omu de nemica.

Descumparatiune, dela descumparatu. BO, ex. XXX, 12. мѣсѣрѣл фнѣж сѣ нѣ дѣ мѣн мѣлѣт дѣ цнмѣтѣтѣ дѣ снѣлѣе, карѣ сѣ дѣ дѡмнѣлѣн пннѣрѣ дѣсѣкѣмѣржчюнѣ сѣфѣтелѣѡр салѣ. CF, joia inalt. dein I Tim. II, 5: оун дѣмнезѣл, ши оун фмѣлѣтѣѡрѣ прѣ дѣмнезѣл ши прѣтѣе ѡамннн ѡмѣл іѣ хѣ се дѣдѣ дѣсѣкѣмѣржчюнѣн дѣрѣпт тоцн.

Impacatiune, dela impacatu. PS. p. 206, dein Luc. I, 72: сѣ поменѣнѣк прѣкѣчюна чѣ сѣгж

a ca. BB. Jsa. IX, 5: хѣмѣ кѣ прѣкѣчюне вѡр пѣлѣтн. 2 Cor. V, 18: чѣла чѣ дѣ фмѣлѣтѣ прѣ пон кѣ са прѣн іѣ хѣ, ши дѣ дѣтѣ поѡѡ салѣѣа прѣкѣчюнїн De ce dicemu dar' a impaciuí in locu de a impacá!

Imputatiune, dela imputatu. BO, gen. XXX, 23: ши знѣе: дѡмнезѣл дѣ лѣат дѣпрѣ мнне прѣтѣжчюнѣ. Ex. XVII, 7: ши нїемарж лѡкѣл ачѣла маша ши мѣрнѣл. пѣнѣрѣ прѣтѣжчюнѣ фїн лѣ іѣл. A se imputá cu insemeza a се прнчн; BO, ex. XVII, 2: ши сѣ прѣтѣл кѣ мѡуѣн ша ачѣста знѣѣ

Imputitiune, dela imputitu. Invetiaturi, Campu-lungu 1642, fol, 40: аѣтѣзїн вѣѡрѣ ши мѣрѣ мѣрж мѣнне прѣтѣччюнѣ ши прѣтѣччн.

Intregatiune, dela intregatu. BB. Jsa. I, 6: дѣла пнчѣѡрѣ пѣлѣ ла кап, нѣ мѣтѣ прѣрѣл ел прѣрѣзчюнѣ. 2 Cor. XI, 3: чѣ мѣ чѣм, ка нѣ кѣмдѣн прѣнѣлм шѣрнѣлѣ дѣ амѣчнт прѣ сѣба кѣ внѣлѣнїж лѣн, аша сѣ сѣтрїѣе нѣсѣтѣлѣ вѣѡрѣе, дѣсѣпрѣ прѣрѣзчюнѣ чѣ чѣ е прѣрѣ хѣ.

Lasatiune, dela lasatu. CB, dein Luc. IV, 18: сѣ прѡповѣдѣѣсѣк прнншн лѡр лѣїжчюнѣ (*ἀγαπῶν*). CF, dein Math. XXXVI, 28: ачѣста мѣтѣ сѣнѣлѣ мїѣл лѣѣе поѡѡ чѣ сѣ дѣрѣпт мѣлѣцн вѣрѣж прѣрѣл лѣїжчюннѣ пѣкѣтелѡр. Dein Luc. XXIV, 47: прѣрѣл лѣїжчюнѣ пѣкѣтелѡр прѣтѣтѣ лнмѣлѣ.

Luminatiune, dela luminatu. PS. XLIII, 3: лѣмннѣчюна фѣцїн тѣлѣ. LXXXIX, 8: вѣкѣл нѡрѣрѣл прѣ лѣмннѣчюна фѣцїн тѣлѣ. CXXXVIII, 11: ши знш, амѣ прѣнѣрѣкѣл кѣлѣкамѣѣа, ши нѡпѣтѣ лѣмннѣчюнѣ прѣдѣфѣтѣрѣ мѣ. Lit. de Jasi, Greg. fol. 1 (l. 31): кѣцѣ сѣрѣ лѣмннѣчюнѣ пѣрѣдѣѣцѣ, рѣгѣцнѣѣ чѣн сѣрѣ лѣмннѣчюнѣ. крѣдннчюшн пѣнѣрѣл чѣн сѣрѣ сѣнѣлѣ лѣмннѣчюнѣ чѣ сѣ сѣгѣсѣк фѣцїнн нѡцнн. . . дѣмнѣлѣн сѣ не рѣгѣ(м). ib. f. 32: кѣцѣ сѣрѣ лѣмннѣчюнѣ, ibid. прѣтѣе карїн кѣтѣрѣ сѣнѣлѣ лѣмннѣчюнѣ сѣ внѣгѣтѣѣжж, ibid. кѣцѣ сѣрѣ лѣмннѣчюнѣ пѣрѣдѣѣцѣ, чѣн сѣрѣ лѣмннѣчюнѣ пѣрѣдѣѣцѣ. ib. f. 38: прѣ лѣмннѣчюнѣ сѣфѣлѣлѣн ши прѣлѣлѣн.

Miratiune, dela miratu. CG, p. 412: тѣрж ел (ѡѡма) кѣпрннѣл дѣ мнрѣчюнѣ ши нѣкѣрѣдннѣжж, ши знѣе лѡр.

Orbitiune, dela orbitu. CG, p. 495: дѣрѣпт ачѣлѣ кѣдѣтѣ лѣн дѣ вннж дѣ ѡрѣнчюнѣ лѣн дѣн нѣѣрѣе, p. 496: чн ѡрѣнчюнѣ лѣн нѣ сѣ тѣмѣлѣж дѣнѣтѣрѣчѣтѣ, кѣ дѣрѣж фн ѡрѣнчюнѣ дѣн пѣкѣтѣе, мѣлѣцн пѣкѣтѣѡш пр ѡрѣн.

Peritiune, dela peritu. CG, p. 96: вѣзїнѣл мѣнчїлѡр ши пѣрнчюнѣ сѣ; p. 576: чнне акмѣл дѣн чѣн крѣдннчюш нѣш вѣ рѣдѣ дѣ нѣвѣнїѣл ачѣтѣѡрѣ, ши нѣ вѣ пѣлѣнѣ чѣ дѣ пѣрнчюнѣ лѡр.

Plenitiune, dela plenitu. BO, ex. XXII, 29: фмѣлѣтѣѣ тѣ ши лѣнрѣжннѣлѣ тѣлѣ сѣ нѣ лѣш а прѣѣчѣ пѣннѣжчюнѣ.

Rusinatiune, dela rusinatu. LI, Chrys. fol. 18: фѣрж дѣрѣрн, фѣрж рѣшннѣчюнн; f. 28 а- celeasi cuvente.

Setatiune, dela setatu. BB. Dent. XXXII, 10: лѣл дѣрѣлѣлѣт прѣ ел прѣрѣл пѣрѣтѣе прѣрѣл сѣтѣчюнѣ ардѣрїн прѣрѣл фѣрѣ дѣ апѣ Prov. IX, 12: мѣѣрѣе прнн пѣрѣтѣл ши прѣпѣмннѣт рѣмѣчнѣт прѣрѣл сѣтѣчюнн.

Unitiune, dela unitu. LI, la proscorn. p. 13: бѣлѣѣѣе дѣсѣнѣтѣѡрѣлѣ сѣтѣлѣ ѣннчюнн. ши лѣ бѣлѣѣѣѣе зжжнѣлѣ, бѣлѣнѣлѣн ѣннчюна сѣтѣлѣѡр тѣлѣ дѣмнѣ. Chrys. fol. 2: пѣнѣрѣл пѣлѣ а тѣѡтѣ лѣмѣл, вѣннѣ сѣтѣрѣл сѣнѣтѣлѣѡр лѣн дѣмнезѣл вѣсѣрнчн ши а прѣтѣрѣѡрѣ ѣннчюнѣ. Bas. f. 22, vedi mai susu s. v. cumenecatiune. Sicr. fol. 11: сѣфїтѣ трѡнїѣж прѣѡ оуннчюнѣ дѣ пѣнн.

Vendecatiune, dela vendecatu. PI, dein prov. XV, 4: вннѣкѣччюннѣ лнмѣн лѣмнѣл вїѣцїн.

ROMANII, DEIN GRECIA,

III.

dupa Fallmerayer.

DUPA ce in nr. trecut nu potomu adauge, ce aflamu in acestu rönömitu scuturatoriü a nationalitatei neo-grecesci despre Romanii dein Tesalia, le insemnamu aici cá un documentu nu numai de adeveratatea celor scrise de Leake, ci si ca esemplu de plagiatu curiosu, lectorii dein alaturarea intre aceste urmatoriesi cele dein Art. II, deplenu convingunduse, cum cá Fragmentistulu a scrisu dein si dupa Leake, fora de ai atenge munele neci macar pucinelu.

Elu in „Fragmentele dein Oriente“ (Stuttgard, 1845, 2 tomi, 8°), t. II, p. 239 seqq., asia graiesce:

„—INSE un altu fragmentu a vechiei poporatiuni a Tesaliei, viti'a Romániloru, sia aparatu limb'a si vechile datine cu mai multa statoria de catu Slavii, cari in asia mare mesura sunt plecati a se asemena altor'a, si pan' in dilele nostre le au serbatu, asia catu fora de Turco-Albani si Greco-Slavi inca altu al' treile elementu se afla in Tesalia de amendoue celalalte in togn'a destinsu.

Romanii Tesaliei se numescu pre eisi, ca si cei de o limba si vitia cu densii dein Principatele Dunarei „Románi“; vorbescu o limba corupta italienesca, sisi au asiedimentulu de frunte pre culmea si ambe laturile Pindului, in anrele fiantelorü lui Peneiu si riurilorü vecine, unde istoria bizantina dein al XI-le seclu mai antaiu cuventa de ei. Au sunt ei remasitie de colonie militare romane, au originari barbari acestui munte latinizati, spre scopulu nostru totu un'a este. Asemenea nu potemu aici mai pre largu atenge intenderile loru de ore candu de alungulu jugurilorü muntelui prein Macedonia de susu pan' in Balcanu, neci comunecatiunea loru de demultu cu patriotii loru de deincolo de rip'a de nordu a Dunarei. Ei apara si tienu portile intre Tesalia si Albania; si Metiovu, cetate facuta dein piétra ca de o mia de case pre culmea de intre strimtorile, ce intru indereptári opuse de aci descendu, se pote socoti locul de frunte al Romanilorü dein Tesalia. Malacasi, Lesinitia, inse mai alesu Calarite, Calaki (Saracu?) si Clinovu cu vre o douedieci de sate in crepaturile Pindului, inca se tienu de acestu poporu, carele pentru aerulu pre aspru al patriei loru numai pucinu se ocupa cu agricultura, ci cu atat'a cu mai multu succesu porta pecuraritulu si economi'a de munti pre un petioru mai largu, si prein multiemea turmeloru sale sia castigatu mare momentu in tota Rumelia. Jern'a, candu niéua copere culmile muntelui, pascu siesurile pasiunose ale tienutulu mai de diosu si blandu pan' in la-intru in Grecia libera, pana candu intorcund'a primavera ména inapoi negrele corturi ale preambulatorilorü pecorari-romani érasu in munti.

In sobrietate, industria si sentiulu domestecu togn'a atatu intrece romanulu pre grecescugraitoriu, pre catu intru politura dateneloru, agerime si astutia preste totu e inderetrulu Greco-Slavulu. Intr'acea, acesti simpli si nepoliti pecorari au o alesa maiestria in lucrarea metalulu. Armele si intramarile lucrute cu aurü si argentu, de care ne minamamu la Arnauti si Palicari, esu dein oficinele romanilorü, precum si

paliurile nestrabatute de apa benecunoscutu in cetatile de pre lenga mare subtu nume de Capa, Greco si Marinero, mai mare parte sunt de ase socoti cá proeductulu industriei romanilorü in lana. Bacani si manufacturisti romani se afla pre in tote cetatile Turciei europeane, inca si pan' in Ungaria si Austria-i mena dorulu de castigu. Cum cá ei inse intielegu si la negociu in grosu, arata avutulu Sina in Viena, carele, de nu ne insielamu, e romanu nascutu dein Clinovo au deintru' altu careva locu dein cele memorate ale Pindului. Dein asta plecare catra vietia ambulatoria se precepe si indemanarea barbatilorü romani cu dialectulu nou-grecescu, de care ei acum si baserecesce se tienu, si care, precum se scie, sierbesce de midilocu impreunatoriü si intielegatoriü universale intre distintele sementii de ambe laturile marei Egeului. Muierile inse intielegu pre multe sate numai romanesce, precum mai demultu in Hydra numai Albanescu intielegeau. Ca toti abitatorii muntilorü, romanulu nusi pote uitá de patria-si neci in tier'a mai departata, si adesu se intorna elu la betraneticu cu frupturile ostenelelorü vietiei inapoi in Pindu, cá in acel'asi pamentu cu parentii-si se reposeze.

Poporulu romanu, acum asia pacatu si numai de lucru si castigu cugetanduse, n'a fostu inse totu de aun'a de asia repausosu spiritu insufletitu, neci restrinsu la asiedimentele de acum in medu'a muntilorü Tesaliei. Romanii Tesaliei, cá mai tardiu vecinii loru, Albani, avura si ei periodulu stralucorei si marimei politice, care in adeveru scurtu fü si trecutoriü ca marirea Tebanilorü, ci in evulu bizantinü n'a fostu fora insemnetate. Pe lenga comunetatile si pan'adi statorie dein Vlachó-Livadi si Vlachó-Jani in ramurile de catra miédia di ale muntilorü cambuniani nu de parte de Turnova memoréza Anna Comnena (1082) un locu romanescu Exeva in valile muntelui Pelion de marginea de resaritu a Tesaliei, si dupa Benjamin de Tudela, carele in al XII-lea seclu trecu Grecia dealungu, Zitun érá de catra a miédia-di cetatea de margine si de intratu in tier'a „Vlachiei“*). Cá Peloponesulu, asia si Tesalia-si pierdu in evulu de midilocu in limb'a vulgare a triánghiulu iliricu vechiulu nume, si prein mai multe secle de ani fü cunoscuta numai subtu numele de „μεγάλη Βλαχία“, marea-Romania, in contrastu cu Acarnania si Etolia, carele dupa o destintione la bizantinulu Giorgiu Frantia se numeau „mic'a Romania. Giorgiu Pachimere, istoriculu de curte al' lui Michail Paleologu antáiulu, díce destulu de chiaru: cá pre Tesalii, cei in vechime Eleni numiti, si de Achille comandati, pre tempulu seu-i numeau „μεγαλο-βλαχίτας“**). Dein contra Nicet'a Choniatu restringe numirea de „μεγάλη Βλαχία“ mai alesu la cerculu muntelui si tienutulu delosu susu spre siesu radiatu, candu de alta parte elu siesulu centrale abiatu de fricosii si nebatatiosii Greci bucurosü inca totu Tesaliulu numesce. Au nu díce inse apriatu prelaudatulu Rabinu Benjamin, cum cá romanii locuescu in munti si descendu in tienutulu Grecilorü cá se prede? In ageretate-i asémenea acel'asi calatoriü

*) „Ve hu tehilath Vlachia“, adéca: si ea e in-
eupul Romaniei. V. Tafel Thessal. p. 473.

***) G. Pachim. in Mich. Paleol. I, 30. Alte citate dein Niceta, Acropolis, Chronic'a francilorü, Cantacuzenu si Frantia, v. totu ac. p. 491.

cu capriore: cum că anim'a loră ostitoria e nedomerita, si neci un imperatu inca nu ia potutu infrená.

Omulu dein Tudela cuprinse curatu impresiunile evului seu. Că ce păcinu tempu dopa trecerea Rabinului Benjamin, (1186) se radicara impreuna cu invencutii si reu tractatii Bulgari, toti romanii de alungulu catenei Pindului pana susu in valile Balcanului subtu portatorii loră Petru si Asanu asup'ra apasatoriei, nesincerei si raptoriei domniri a Curtei bizantine, si intemeiara asia disa a dou'a imperatia a Bulgariei, a caria Capitale fū Turnovu-mare, la petiorulu de nordu a muntelui Emu (Balcan). Marginea acestei imperatii romano-bulgarice de catra média-di erau muntii Tesaliei cu un Capitaniu nedependente, care se numea *μεγα-βλάχος* (mare-romanu), si subtu acestu nume lucesce in Cronicile contemporane ale Franciloru si Bizantiniloru.

Toturoru acestoru tendentie, frementaturi si doruri de nedependentia a le singurateceloru popora in conteneentele iliricu puse capetulu poterea turcesca, ce cu pricepere si cu taria petrunse in la-intru in al XIV, si XV-le secl. — —

La aceste de Romanii dein Grecia vomu adange numai unele scurte notitie de vre o captiva barbati romani de intru ei, ce siau castigatu un nume literariu, de si mai numai intru o limba, ce nu erá a loră.

ARTICLI DE LEGE URBARIALI.

(Urmare)

§. 5. Dominus terrestris disciplinam urbanalem in persona exercere nolens, illius exercitium, offlibus, arendatoribus, vel cuicumque demum concedere poterit, dummodo id praevis tabulae urbanali notificet, suapte intellecto, quodsi per abusum hujus potestatis subdito damnum aliquod causaretur, et hujusmodi praeditus mandatarius, illati damni resarcitioni, vel procurandee, ob paratam exorbitantiam dictatae, inferiusque defixae poenalitatis, persolutioni par haud esset, plenaria damnificati subditi excontentatione, ipse dominus terrestris obstrictus erit.

§. 6. Subditi caeteroquin ratione casuum, ab urbanali correlatione diversorum, porro quoque concernentibus jurisdictionibus et foris suberunt.

ARTICULUS XI De coercendis jurisdictionis abusibus.

§. 1. Dominus terrestris a subdito rohattam praeter competentiam articulo IV defixam, ac praeter modalitatem ibidem stabilitam, subdito praevis catenus inaudito, exigens, ab exacta qualibet manualis rohattae die uno rffeno, a jugali autem die duobus rffnis, erit mulctandus; dacias vero ultra praescriptum articulo V. et VI. determinatas incompetenter exactas, via tabulae urbanalis in duplo refundere tenebitur.

§. 2. Si dominus terrestris in casibus ad iudicatum ejus haud relegatis vel vero testibus articulo X. §. 3. praescriptis haud exhibitis, ferret de suo subdito iudicium, tum poena subdito inflata, etiam si mensuram articulo X. §. 1. defixam haud superet, desumptam poenalitatem cum damni et expensarum refusione, subdito repersolvere obligatur; quin si excessus ejus esset naturae, ut publicae administrationis etiam animadversionem exposceret, tunc tabula urbanalis distinctam ordinario processu agitandam, et ad desumptionem poenae a 12. rffnis usque 200 rffnos dirigendam actionem poterit decernere, ob facta

in nexu cum abusibus in serie legum urbanalium indigitatis patrata, ast urbanali via puniri nequeuntia, dominus terrestris vel ejus mandatarius, in quem exercitium juris dominii terrestralis transtulit, publicae etiam actioni subijci poterit.

§. 3. Dominus terrestris, qui postposita via legibus urbanalibus praescripta, arbitrarie subditum e coloniali sua sessione amoveret, vel in venditione usufructuationum, superaedificatorum et meliorationum suarum colonialium, extra casus articulo VIII. indigitatos, impediret, vel denique conditionibus migrationis, juxta articulum IX. praevis satisfacientem subditum a migratione praeccluderet, in singulis his casibus, per tabulam urbanalem, in refusione damni causati, expensarum item ac fatigiorum ac poenalitatis 14. rffnis efficientis solutione convincentur, ac praeterea subditus, in exercitium beneficiorum lege indultorum, erit per eandem tabulam restituendus.

§. 4. Subditum a beneficiis juxta articulo III. §. 5. et 6. eidem concessis, vel in obversum ejusdem articulo §. 9. citra viam ibidem praescriptam in usuatione molae arbitrarie praeccludens dominus terrestris, praeter refusionem damni illati, in poena 24. rffnorum erit per tabulam urbanalem convincendus, ad cujus partes pertinebit subditum in praehabita quoque beneficia reponere.

§. 5. Cum exercitio juris dominii terrestralis per dominum terrestrem haud praeditus officialis vel quocunque nomine vocatus mandatarius, si excessus patret, et de fuga suspectus hujusmodi intenti indicium adesset, ac qua impossessionatus caventes statuere nequiret, non obstante nobilitari ejus praerogativa, per concernentem V. Judicium, vel dulongem commissarium, cum praescripto domini terrestris illico detineri, et ad carceres jurisdictionis deduci poterit.

§. 6. In casibus praesente articulo attactis, expensae procedurales per partem succumbentem erunt semper supportandae.

ARTICULUS XII. De jurisdictione, ejus objectis et processu urbanali.

§. 1. Activitas fororum dominalium articulo 94. anni 1791. superstructa circa objecta urbanalia, pro futuro cessat.

§. 2. Pro pertractandis objectis, et dirimendis differentiis urbanalibus, exceptis vigore articulo X-i jurisdictioni dominali reservatis, pro qualibet jurisdictione, tabula urbanalis constituitur, cujus praesidium supremus comitatus sedis vel districtus officialis geret, actuarium autem electus per jurisdictionem aget, membra erunt in comitatibus et sed. sicularibus e supr. iudicibus nobilium et v. iudicibus regis unus, in districtibus v. capitaneus et in comitatibus v. comes, qui ordinario praeside absente, praesidium etiam sustinendum habebunt, nec non sex assessores ex 18 individuis per jurisdictiones in generalibus congregationibus libere eligendis et suae Majestati sacratissimae via r. gubernii sine denominationis substernendis, per altetatam suam Majestatem benigne denominandi et confirmandi. Assessores tabulae urbanalis semper occasione generalis officialium restorationis restaurabuntur. Ad plenitudinem porro iudicii quinque iudices requiruntur. In possessionibus per nationem saxoniam nobilitari jure tentis, quae intuitu status earundem territorialis questioni adhuc subjacent, usque finalem hujus quaestionis decisionem, circa personas tabulae urbanalis vigens hucdum usus retineatur.

(Va urmá)